

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegraful Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Alegeri maghiare“.

Acesta e titlul unei cărți, apărute în nemțește, acum de curând. Autorul cărții e cunoscutul amic al popoarelor nedreptățite, *Scotus Viator*, al cărui nume adevărat e *Seton Watson*. Cartea de altcum e numai o ediție germană a cărții pe care a publicat-o autorul mai de mult în englezește, limba sa maternă, și care a fost la timpul său mult apreciată de aceia, despre cari era vorba în ea.

Nu cunoaștem cuprinsul cărții, nici în originalul englezesc, nici în traducere germană, și astfel nu ne putem pronunța asupra ei. Cunoaștem însă de mai înainte modul de gândire și de judecată al dlui Watson, și astfel nu ne îndoiim, că noua sa lucrare, cu care sigur a voit să facă bun serviciu naționalităților nemaghiare din patria aceasta, va sta tot așa la nivel înalt, în ce privește obiectivitatea și esactitatea informațiilor, ca celelalte lucrări ale dlui Watson.

În părerea aceasta a noastră ne întărește mult faptul cum e primită ediția germană a cărții dlui Watson din partea presei maghiare. De mult nu s'a vărsat atâta năcaz și nu s'a aruncat atâta tină, din partea scriitorilor maghiari, asupra aceluia, pe cari aveau misiunea să i combată, ca de data aceasta asupra lui *Scotus Viator*. Iar amărăciunea lor, supărarea lor, injuriilor lor, dovedesc că publicația e bună, cartea e de mare valoare.

Nu înțelegem de ce atâta supărare la maghiari! Cartea vorbește doară despre alegerile dela noi, despre felul cum se fac ele: prin corupție, prin terorism, prin brutalizarea alegătorilor, tot lucruri pe cari toți le cunoaștem din propria pățanie și cari adevărate fiind, nu au să supere pe nime. Mai mult chiar;

după cum aflăm din zierele maghiare, în cartea dlui Watson se cuprind citatii din vorbirile rostite în parlament din partea deputaților opoziționali, cari au arătat cu pilde cum s'au făcut alegerile în cercurile din ținuturile lor, s'au provocat la cazuri concrete, cari nu mai puteau fi negate, ori acoperite, și pe cari a trebuit să le recunoască și însuși ministrul-prezident de mai înainte, contele Khuen-Héderváry, scuzându-se cu aceea, că abuzuri s'au făcut și din partea opoziției, nu numai din partea guvernamentalilor.

Autorul cărții intitulate „*Alegeri maghiare*” și-a sprijinit deci afirmațiile sale pe mărturia celor mai aleși și competenți oameni din pătura înaltă maghiară, și totuși presa maghiară îi declară cuprinsul cărții de tendențios, calomnios, neadevărat, și pe autor de răutăcios și — mincinos. Uită însă gazetarii dela foile maghiare, că dacă *Scotus Viator* e un mincinos când vorbește despre stările de lucruri dela noi, atunci mincinoși sunt și aceia, la mărturia cărora se provoacă: ministrii, profesorii, deputații, fruntașii politici, și atunci întreaga societate înaltă maghiară e prezentată lumii din partea presei ungurești într-o lumină foarte ciudată.

Dar cam dăm cu gândul, ce supără de astădată pe Maghiari și de ce primesc ei cu atâta dușmănie ediția germană a cărții dlui Watson, despre care, atunci când a fost publicată în englezește, abia au scris câte ceva în zierele lor. E tocmai faptul, că a fost tipărită și în nemțește; deci a fost făcută accesibilă și pentru publicul, care e mai aproape de Maghiari decât publicul englezesc, și are oarecare interese legate de viitorul monarhiei noastre, prin urmare nu-i este irrelevant, cum se va forma acest viitor. Iar autorul, pus pe rug din partea presei maghiare, își permite a face în

cartea sa o mică prorocie și cu privire la viitor. Spune adecă, cum că nedreptățile și neegalitatea de drept din Ungaria, pe cari actualul monarh al nostru, din cauza bătrânețelor sale, nu le mai poate delătura, vor fi delăturate cu siguranță de urmașul său, cu o singură lovitură, căci acesta e tiner și nu are înclinare spre compromisuri. Iși are deja programul gata: *federalizarea monarhiei*.

Natural, că o carte, în care se spun astfel de lucruri, se cetește cu interes mare de publicul german, din Austria și din Germania; și iarăși foarte natural, că politicianilor maghiari nu le convine lucrul acesta, nu le place să se lăscă și să prindă rădăcini printre Germani astfel de idei. Și de aci supărarea lor cea mare pe *Scotus Viator*, autorul cărții cu pricina. Și l-au mai pus păcatele și pe editorul cărții în nemțește, cutare Dietrich din Lipsca, să facă opului dlui Watson o reclama foarte supărăcioasă pentru Maghiari, spunând în ea următoarele:

„*Seton Watson* (autorul cărții) nu se mulțamește numai cu aceea, că înșiră abuzurile dela alegeri, ci timbrează de intolerabilă politica maghiară, pentru scopul mărturisit de ea, de a crea un stat național maghiar, deci de a maghiarisa majoritatea populației țării, și dă sfatul urgent Maghiarilor, să reformeze în spirit modern sistemul de alegere, să abandoneze ideea de stat național și să facă loc și pe seama naționalităților în viața de stat. Căci etatea înaltă a împăratului și concepția moștenitoriului de tron, care nu e prea încântat de Maghiari, vor face să devină în curând foarte actuală întreaga chestie. Și nu va fi vorba, natural, numai de supremația Maghiarilor, ci și de raporturile dintre cele două părți ale monarhiei, ba probabil și de prefacerea monar-

hiei habsburgice pe baze federalistice ori unioniste. Asta face ca să fie pentru noi (Germanii) cartea lui *Seton Watson* îndeosebi interesantă.”

Și fiindcă e interesantă, Nemții o cumpără și o ceteșc, editorul încasează parale frumose, iar Maghiarii se supără și și varsă năcazul asupra autorului cărții. De ce?

Vorba e doară în carte, cum am spus, despre abuzurile cari se comit la noi la alegerile pentru dietă.

Sunt adevărate, ori nu sunt adevărate cele ce se spun despre mituirea, intimidarea, terorizarea și persecutarea alegătorilor? Dacă nu sunt adevărate, — trecem toți peste ele la ordinea zilei. Iar dacă sunt adevărate, precum durere, adevărate sunt: atunci nu poate trece nime peste ele la ordinea zilei, și nime nu poate face răspunzător pentru sevărirea lor pe cel ce le desvăluie acum în fața publicului nemțesc, după ce pe cel englezesc l-a făcut cunoscut cu ele, ci datorință avem toți: guvern, parlament, politicieni, presă și public, să năzuim ca să avem odată o lege electorală, care să facă imposibile actele de volnicie și de mituire la alegeri. Nu cel ce ne face atent asupra marelui rău existent are să fie judecat și executat, ci răul însuși trebuie delăturat, și încă cu mare grăbire, pentru că nu mai vină și altul și altul, și să ne dee de gol în fața lumii, că la noi cât de neuropește se fac alegerile pentru dietă! Răul totdeauna trebuie lecut, nu ascuns, ori negat.

Iar aceea ce face presa maghiară cu cartea dlui Watson, nu e semn de lecure, ci semn de aprobare a răului, ba semnul, că se dorește, ca răul să rămână și mai departe în ființă.

FOIȘOARĂ.

Ion Mateiu:

Din carnetul unui dascăl.

(Fine).

Nu pot din destul recomanda celor ce se pregătesc pentru chemarea grea a dascălului și actualilor învățători, să cetească cu multă atenție adevărurile triste ce se espun în studiul aceste, care nu-i merită să revolte pe nime, căci ea justifică se aducă și motivele cari au împiedecat pe dascălul român să se valideze după receririle timpului, și se înșiră și mijloacele de îndreptare, chemate a păstra curățenia genului a sufletului nostru și limba strămoșilor nostri, — cari își dorm somnul lin sub crucile de lemn ale vremurilor duse, pline de evlavie pentru cinstiții nostri înaintași, — și prin aceasta cultura noastră națională, condiționată din partea autorului de vrednicia dascălului, în care își pune toată nădejdea.

Puterea de a dovedi, că școala noastră trebuie să fie mai ales națională, o are și studiul intitulat „*Păreri cu privire la planul de învățământ oficial*” din anul 1909. Din cuprinsul acestui plan numai studiul religiunii îl supune cercetării, dar îl tratează cu multă cunoștință de cauză și mai pe larg decât planul de în-

vățământ și îndreptarul metodic din 1911, al școalelor noastre. E adevărat, că planul cel nou e înălțat în mare parte la cunele celui vechiu; dar aceasta nu ne împiedecă să facem constatarea, că o samă din dorințele juste ale autorului nici printr'insul nu s'au împlinit, așa spre exemplu, nu s'a dat după sfârșitul singuraticelor discipline de învățământ și bibliografia cărților didactice etc. Planul de azi nu eschide dezvoltarea unei literaturi catinetice, cu îngrijire redactată, care însă reclamează munca unor oameni cu studii speciale și temeinice în ale catehizației. Și aceasta mai ales și pentru motivul, că baza ce o primesc copiii în școala primară dela învățătorul lor în ale religiunii e în măsură de a fi îndreptarul statornic al omului de mai târziu.

E de apreciat tonul apodictic, în care se exprimă revolta contra autorilor didactici cari își au outhența să scrie înșiră povești de conținut moral, cu scopul de a le prezenta ca material pentru clasa I. de școală, iar predarea catehismului ni se înfățișază ca cea mai antipedagogică măsură din planul de învățământ. Autorul emite părerea, că predarea catehismului ar putea fi înlocuită prin citirea bibliei în ediție școlară, și catehismul ar avea loc cel mult în ultimul an. Cum știm cu toții planul nou, deși al școlilor săsești și al celor din Germania l-au eliminat, prevede și lecții din catehism în semestrul al II-lea din al IV-lea an.

Studiul acesta escelează în frumsețe

mai ales când se tratează despre predarea istoriei bisericești. Se militează pe lângă ideea de a urma la predarea ei pe baza principiului istoric național, ca astfel sufletul copilului să treacă prin fazele de dezvoltare ale neamului, din care face parte, primind o cultură strict națională, a cărei necesitate o justifică un aparat de argumente temeinice. Cere a se scrie istoria bisericii noastre române ardelene pentru trebuințele școalei noastre primare și e de părerea, că e destul dacă se predă în școala populară numai istoria bisericii noastre, ca elevul să poată trece cu folos prin metamorfoza de înaintare a neamului.

Nu află de consult, ca în școala noastră populară să se instrueze copiii și în cântarea glasurilor, și scoate la iveală scâderile de cari băjbăie planul de învățământ greco-catolic. Vedem deci, că acest studiu e de natură de a porni o vie discuție între învățători și în loc de sterilitate a-i îndemna la o muncă fără preget.

În studiul „*Inceputul școlilor ardelenice*” ne arată în conture mai restrânse procesul de formare al celor dintâi școale românești din Ardeal, cari au venit cu reformațiunea, și prin aceasta se precizează adevărul mare și sfânt, că dascălul român trebuie să aibă cunoștința trecutului său sub toate raporturile, dar mai ales sub acelea, de cari se leagă viitorul său, spre a putea trăi în înțelesul cel mai nobil al cuvântului pentru lege, limbă și neam.

Iată dară, că dlul Matei nu numai atrege atenția asupra trecutului dascălului, dar îi dă și liniile generale și promite a mai reveni asupra fazelor de dezvoltare a școalei noastre, ceea ce ne face să nădăjduim, că la timpul său ne va da istoricul întreg al Panteonului culturii noastre.

Dar dl autor se îngrijește și de cultura celor ce n'au avut parte de școală, aducând pe tapet chestia cursurilor de alfabeti, cari azi nu se țin în măsură ouvenită. Face și istoricul lor spunând, că pentru primădată în 1870 s'a îndreptat circulară către protopopii din arhidieceză în chestia cursurilor de adulți.

În cele următoare faze propagandă pentru predarea lucrului de mână în școala populară, iar vorbind despre zelul de clădire al localurilor noastre școlare, ca pildă de urmat ne aduce școala din Cața (tracutul Cohalmului), care reprezintă felul de clădire al concerniilor înaintași. Cu multă înșuflețire și pornire militantă ni se spune, că sufletul românesc „cere să fie exprimat cu nuanțele lui specifice în toate domeniile artelor”, deci și în arhitectură.

Articolul din urmă arată jertfa fără păreche, depusă de credincioșii nostri din Covasna pe altarul școalei noastre, oare jertfa pentru mulți intelectuali români e o „strașnică mustrare”.

Dascăli ai neamului, ce suntem, putem vedea, că studiile și articolele cărții acesteia sunt de toată actualitatea. Ele se adresează în genere și către inima fiecărui intelectual român, dar în prima linie

Vasile Stroescu

Colecta pentru seminarul arhiepiscopalean.

Intru executarea concluziului Nr. 72 al sinodului arhiepiscopalean, luat în ședința din 6/19 Aprilie a. c., prin care s'a decis ca să se zidească un seminar nou pe terenul din strada Schevis Nr. 21, consistorul arhiepiscopalean din ședința sa plenară din 7/20 Maiu sub Nrul 5559 a emis un „Circular către toate oficiile protopresbiterale și parohiale din arhiepiscopia gr.-or. română a Transilvaniei și către toți fiii drept credincioși ai bisericii noastre române ortodoxe”, în care se accentuează că spesele de zidire se vor urca la cel puțin un milion de coroane, îndrumând oficiile protopresbiterale ca în scopul creării fondului necesar să întreprindă o *colectă generală* în toate parohiile, având a se da câte o coală de subscriere și deputatului cercului electoral preotesc și mirenesc, ca și ei să subscrie și să întreprindă colecte între amicii și cunoscuții lor etc. Un circular acesta foarte frumos și instructiv.

Deputatul cercului mirenesc Sibiu, dl. *Parteniu Cosma*, petrecând vara aceasta în vilegiatură la *Călimănești-Căciulata în România*, unde se găsește și generosul mecenat *Vasile Stroescu*, a întreprins o *colectă* și între cunoscuții d-iei sale de acolo, al cărui rezultat până acum este următorul:

1. *Vasile Stroescu una sută de mii* coroane, în 2 ani, din cari C. 50,000 sunt deja încasate.
2. N. Mircea din București L. 1000
3. C. Marinescu „ 5
4. G. Bogdan Duică, prof. „ 10
5. Dr. A. V. Voitinovici „ 5
6. I. Panaitescu „ 5
7. Ch. Ionescu „ 5
8. C. H. Costescu „ 5
9. Manasie Zamfirescu „ 5
10. Vasile Brenciu „ 5
11. Ioan I. Teodoru, instit. „ 5

Total 100,000 cor. și 1050 Lei.

Deși știm că marele mecenat *Vasile Stroescu* dă ajutoarele pentru scop și nu pentru ca să fie preamărit în publicitate, totuși să fim scuzați dacă în fața acestei *generozități fără păreche în anele bisericii noastre*, cu capul descoperit rugăm pe atotputernicul *D-zeu să ni-l fină mulți ani în deplină sănătate și fericire!*

Un asesor consistorial.

vorbesc cu sufletul învățătorului satelor noastre, dela care se cere a fi apostol înflăcărat al culturii naționale, căoi un atare luptător poate deveni fiecare din noi numai atunci, când suntem personalități puternice, ca să putem zice și noi ca *Români* cu poetul german:

„Höchstes Glück der Menschenkinder
Ist nur die Persönlichkeit“.

Toate ideile desfășurate de autor pornesc din nețărmurita iubire ce o are pentru lege, limba și neamul nostru, și de aceea cere dela noi să fim vejuți și neîntrepuți răspânditori ai culturii naționale românești. Stilul plin de vioiciune, limba românească limpede și preocupările atât de generoase ale dlui Matei pentru școala românească, ne fac mare bucurie în vremea de azi cu nuanțe realiste, căoi au darul de a ne da îndemnul să purtăm cu mâini de fer stindardul celui mai curat idealism spre a noastră desăvârșire.

A fi cetățean deci cartea de fiecare dascăl român, înseamnă a ne simți cuprinși cu toții de aceleași aspirații și nădejdi de mai bine ce le are autorul pentru neam, căoi munca viitorului dascăl român numai așa va avea rezultatul dorit, dacă va sta cu rădăcinile sale adânc înfiptă în inima poporului de mucenici din cari ne-am ridicat. Să arătăm deci, că bucurie numai se sălăștește în inimile noastre, când cetim cu sinceritate cărțile ce tratează despre dascălul român, și că în ochii noștri se vede văpaia fără de margini menită a ne lumina viitorul. C.

Cronică pedagogică.

Jean Jacques Rousseau ca pedagog

de Dr. C. Papuc (Săcele).

(Urmare).

Am văzut, că părinții sunt înălțurați, pășind în locul lor educatorul. Ceea-ce nu erau în stare a face părinții, se pretinde dela educator. Intregul său timp, toată viața lui aparține copilului, opul educației este lucrul vieții sale. Că el nu întreprinde acest op pentru favoruri materiale, e clar. El trebuie să sibă pururi mîntuie ochilor faptul, că i s'a încredințat ceva de neprețuit, un om, arătându-se vrednic de această încredere, prin împlinirea conștiințioasă a îndatoririi primite.

Copilul are să fie apoi crescut singur și numai de un conducător. Și acesta e educatorul. „Copilul trebuie să-și onoreze părinții, dară el trebuie să asculte numai de mine”, zice Rousseau. (Emil t. VI. pg. 35). Aștă educatorul, cât și copilul să fie nedespărțibili!

Aici trebuie să relevăm o nouă contradicție la Rousseau. Căci, dacă descrie el în „Nouvelle Héloïse” farmecul vieții familiare într'un mod așa de fascinant, dacă în „Contrat social” cetim vorbe de laudă la adresa familiei, e neexplicabil de ce exclude cu totul în „Emile” influența cea precumpănitoare a vieții familiare asupra educației. Chiar mama n're în opul educației nimioa de făcut, ea cedează cu totul influinței educatorului. Astfel depășește R. în idealul său pentru educația naturală a omului nu numai de pe terenul social, ci și din raporturile naturale ale familiei. Emil trebuie să fie în prima linie un om; el nu devine după ce-și părăsește educatorul nici funcționar, nici soldat, nici preot, — și adăgem noi nici *fiu*, nici *frate*. Cu privire la părinți, zice R., că copilul trebuie să onoreze, la ascultare însă e obligat numai față de educator. Prin aceasta se lipsește de cel mai potrivit și mai important mijloc de creștere, ajungând numai după multe osteneli pe căminul suitor la aceea ce rezultă nemijlocit din raportul familial.

Dacă Rousseau pretinde ca copilul să fie crescut singur, fără să aibă contact cu alții, o cere aceasta și cu privire la fete, ridicându-se contra institutelor de educație a copiilor, numind pensiunile acestea: „Școli veritabile de cochetărie în cari prind rădăcini moravurile rele, cari sunt fără de leac”: „Pensiunile sunt școli veritabile de cochetărie, nu de aceea cochetărie onestă, de care am vorbit, ci de aceea, care produce toate cusururile femești făcând din ele (copile) cele mai extravagante mețese mici”. De aceea recomandă el contemporanilor săi abandonarea astorilor de institut „de mici mețese extravagante”: „Să abandonăm deci pensiunile, colegiile și institutele de creștere cu toate moravurile lor rele, căoi ele vor fi pentru totdeauna fără remediu”. (E. t. VII. pg. 14. 53.) Deși în parte va fi având dreptate, în privința pensiunilor timpului său; totuși, pentru timpul nostru, ni apare aceasta recomandare imposibilă.

Ce privește timpul educației, aceasta are să înceapă din primul moment al vieții; pentru-că copilul în această vreme find mai slab și mai neajutorat, are și mai multă lipsă de conducător și educator. Și această supraveghere, această educație, care începe din frageda tinerețe, are să se continue în decursul întregii vieți. — Deși această părere despre educarea prin toată viața se numără, după-cum zice Hahn¹⁾ la cele mai frumoase ougetări ale lui Rousseau, totuși e nenaturală și imposibilă. Dacă influența educatorului ar dura întreagă viața, atunci Emil nu ar fi putut zice cătră finea opului măestrului său: „Guidez-moi pour vous imiter”. Pe lângă aceasta, adevărata educație are să ne învețe, ca singuri să continuăm, ceea-ce am trebuit să începem sub conducerea streină.

Singuraticile norme de educație nu sunt orânduite metodice în „Emile”, ci cu privire la dezvoltarea naturală a copilului le aflăm grupate în 4 epoci, adică până la anul al 6-lea, al 12-lea al 15-lea și al 22-lea.²⁾ De bună seamă, că la descrierea acestor epoci dăm de multe repetiri, mai ales referitoare la disciplină, la instrucție, la cultivarea morală; deși aceste perioade sunt așa de deosebite între olaltă, încât pot fi considerate și fie-care pentru sine.

În tot cazul se potrivește acest metod de educație naturală numai pentru copii puternici, bine dezvoltati și sănătoși; Rousseau o spune aceasta de tot clar: „Eu nu voesc să știu nimic, de un școlar, care nu folosească nici lui nici altuia, care se ocupă numai cu susținerea proprie

și al cărui corp îngreuiază educația sufletului”. Nu începe însă, că această afirmare e unilaterală și condamnată din punct de vedere moral. Căci deși au lipsă cei slăbiți de o îngrijire deosebită, totuși experiența ni arată, că în corpurile debile viață adesea un spirit puternic. Vom expune în cele următoare, pe scurt, ideile lansate de Rousseau în educația lui Emil prin cele 4 epoci de creștere.

În prima epocă copilul este crescut în liber, nu învață nimic determinat, nu e silit la nimic, de toate acestea nu e nici decum desmerdat sau îngiulit, ci condus să suporte căldura și frigul, să nu știe ce-i frica, să-și întărească sănătatea prin cumpărare și lucru. „Cumpărarea și lucrul sunt adevărații doctori ai omului; Lucrul agerește apetitul și cumpărarea împedează, ca el să devină atotșăpănitor. Chiar copilul trebuie obișnuit să-și recunoască trebuințele sale faptice și să fie în stare a le exprima cu cuvinte clare cătră sfârșitul primului period”.

Nici în epoca a 2-a nu e îngreuiat spiritul. Se pune mare pond pe joc și pe sport. Noțiuni morale se trezesc în copil, puterea de închipuire priude rădăcini; totuși trupul e mai mult îngrijit ca spiritul. Copilul, care e crescut la țară trebuie de timpuriu deprins cu lucrul câmpului nu numai pentru a-și exersa membrele și a învăța să întrebuițeze diferitele aparate, ci și pentru a recunoaște și nutri sentimentul dreptății privind hotarele moșiei sale și cele ale vecinului. Învățarea limbilor, a geogr. fiei ori istoriei e exclusă deocamdată, pentru-că copilului îi lipsește pricepera necesară. Chiar și predilecția ce o aveau contemporanii săi pentru fabule e considerată ca stricțioasă. Nici o silă pentru cetit; lucrul principal e ca copilul să îndrăgească cetitul. Capabilitatea spirituală se deșteaptă numai prin întărirea corpului. Exercițiile corpului vor aduce cu sine nu numai întărirea lui, îndemnând pe copil la întrebuițarea puterilor sale; ci ele vor activa simțul său întemeindu-i judecata asupra măsurii și grației și agerindu-i puterea vederii. Și toamă prin aceasta întărire a vederii își va însuși el o anumită afecțiune artistică, obișnuindu-se cu raporturile frumoase, va ajunge la observări geometrice și apoi va începe el singur să deseneze; prin întărirea simțului auzului poate el aprecia muzica și învăța cântece.

Abia în epoca a 3-a începe propriul învățământ. Prin observarea aparițiilor cerești ajunge copilul să întrebe de soare și stele; dela casa și orașul părintesc tot prin întrebări pline de curiozitate află de țările vecine, apoi tot jucându-se învață pe lângă astronomie și geografie și fizică, ajunge la cunoștința legilor ei și în acelaș mod în care el desenează cărți geografice și astronomice, află și aparatele ce-i sunt de lipsă spre cunoașterea legilor fizicale.

Cartea de cetire a lui Emil e în acest period „Robinson Crusoe”, prin care învață a fi independent și a întreba de scopul și folosul tuturor lucrurilor. Chiar meseria nu-i rămâne streină, mai mult spre a-și exersa mâinile și a-și înmulți dexteritatea, decât pentru susținerea proprie.

În epoca a 4-a se recomandă cărți istorice spre cetire, mai înainte de toate Plutarh, din cauza descrierii simple și nemăestrite a eroilor, pe când ceilalți istorici, cari trimbiță numai războaie, sau tratează exclusiv constituții de stat etc. sunt de respins. Religionea însă are loc însemnat în sistemul de educație a lui Rousseau. În „Mărturisirea de credință a Visarului savoian” se află, aceea-ce trebuie să creadă și mărturisească Emil. Aici amintim, că religia pe care voiește Rousseau să o propună copilului deviază june, nu este bazată pe revelațiune și dogme, ci numai pe sentiment și pe o privire plină de simțet a legalității din lume. Cu sfaturi pentru împlinirea datorințelor reciproce din noua stare a lui Emil, ca bărbatul Sofiei, se încheie șirul ideilor pedagogice din „Emile”.

Am văzut, că scopurile educației la Rousseau sunt luate din natură și în special din natura omului. Și precum scopurile educației sunt naturale, ast-fel sunt și mijloacele întrebuițate în creștere. Aceste trebuesc alese cu îngrijire și stau în raport direct cu dezvoltarea fizică și psihică din diferitele perioade. Rousseau are 3 principii fundamentale, cari conduc la determinarea mijloacelor de educație pentru cele 3 perioade principale ale copilului: principiul *necesității* neapărate, al *necesității* naturale, apoi principiul *folosului* și în fine principiul *binului* și al *convenabilului*. „Până aci — finea primului period — noi n'am cunoscut decât legea necesității, aoma privim ceea-ce-i folositor și îndată vom ajunge (în al 3-lea period) la ceea-ce-i convenabil și bun”. (E. t. V I. pg. 197).

(Va urma).

În atențiunea conferențelor preoțești anuale.

(„Biblioteca bunului păstor”).

Biografia mitropolitului Șaguna pomenește, că marele arhieru aveau o predilectă preocupare de a obșnuir preoțimea sa cu studiul, pentru ca să poată deveni un vrednic factor întru răspândirea culturii, și însuși clerul în greaua luptă a vieții și a achitării cu devotament de misiunea sa să găsească sprijin și acviție de însuflețire în propria sa cultură, neconținut sport și desăvârșită. El însuși proiectase publicarea unei Bibliotecă în scopul aceste. Iar dacă această bibliotecă de specialitate a preotului românesc nici până azi nu o avem, — lipsa i se simțete și trebuința ei este inevitabilă.

E atât de săracă literatura noastră bisericească și religioasă, încât judecând după aceasta și crede că e cea mai neglijată și mai neînsemnată latură a vieții obștești. Prin carte se semnalează bogăția și aspirațiile vieții. Triumful lor influențează binefăcător conștiința omului care o cetește și a acestora, pentru cari se scrie.

Intr'o biserică relativ începătoare în calea propășirii, cum este biserica noastră, neglijarea datorilor culturale nu poate avea urmări decât fatale. Iar preoțimea e chemată să le semnaleze, și toate greutățile înfruntând să le înfăptuiască.

Chemarea vremii nu e numai strângerea de bani în felurite fundații, folositoare acum și în viitor, ci paralel cu aceste năzuințe căutarea de izvoare pentru hrănirea conștiinței religioase și crearea comorilor celor nebiruite sufletesti.

Încetul cu încetul și biserica va găsi mijloace de a sprijini și încuraja astfel de fapte de o mai statornică valoare spre arvanirea unor zile mai liniștite.

Pe lângă esecenta: „Revistă Teologică” a dlui prof. Dr. Nic. Bălan, se redactează „Biblioteca bunului păstor”, care după prevederile și dorințele mele poate înfăptui intenția nemuritorului arhieru cărturar.

Di profesor a ead până acum 3 broșuri: *Taina Poștinei*, de preotul I. Hanza, 2. *Clerul și chestiunea alcoolismului*, traducție de V. Oana, și 3. *Seminarul Andreian*, disertație de prof. Dr. C. Cioculescu.

Codicele: Popii măhăclan, pomenit la începutul istoriei noastre culturale, ne arată măsura după care avem să judecăm stadiul minții și sufletul patriarhalului preot românesc în cărturarie. Biblioteca bunului Păstor va avea să reprezinte altă înălțime, conștiințiozitate și bogăție.

Ori ce om cult e dator să aibă preținzi săi, îndemnătorii săi: biblioteca sa.

Printre toate neajunsurile vieții, preotul își procură ceva de cetit. O gazetă, o revistă sau o carte. Gazetele și revistele, ori cât de bune ar fi, nu oferă lectură suficientă. Ele sunt ca trenurile, cari ne transportă cu repezeală dintr'un loc la altul.

Înainte și după săvârșirea călătoriei trebuie să avem ceva să studiam, — să cetim.

Nu e o problemă din cele mai ușoare alegerea acestor preținzi, și e o chestie delicată pentru preot ce cursuri de studiu să-și croiască, ca să-și desvolte calitățile și să-și sporească destoinicia pentru misiunea sa.

Fiind-că această chestiune nu e un sfârșit de atenție vreunui soritor de ai noștri, voiu spune câteva cuvinte despre ea.

1. Preotul are să studieze *natura omenească*. Cel mai veritabil material în scopul cunoașterii omului, a sentimentelor și pasiunilor lui ni-l oferă marii preoți, nuvelști și scriitori dramatici. Ei sunt interpreții vieții, și viața în elementele ei esențiale a aceeaș în toate vremurile, între toate condițiunile și stările de cultură.

Cetirea acestora să nu o facă din distracție, ci urmărind scopul a se convinge de motivele după cari într'un fel sau altul se manifestează outare individ din narațiune, care e personalitatea reală ascunsă îndărătul convenționalului incognito. Să fie familiarizat cu condițiunile vieții și ougetării moderne. Viața diversă a vremii să o cunoască, ca să-i poată aplica principiile lui Iisus Cristos, menite a fi biruitoare în viață.

Cu simpatie să studieze viața individuală a turmei sale, modul de ougetare al lor, simțămintele lor, cătră cari să-și croiască cale de comunicație, de limpezire și întărire.

2. În al doilea rând preotul să studieze *Biblia*, pentru-că în nici o altă literatură nu va putea găsi o mai perfectă interpretare a experiențelor superioare spirituale ale oamenilor, o expunere mai efectivă a remediilor dumnezeiești pentru ispitele și chinurile cari înv forese viața omenească, ca în Biblie.

¹⁾ Basedow und sein Verhältniss zu Rousseau, pg. 40.

²⁾ Cf. L. Geiger: Rousseau. 1907. pg. 95 și urm.

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 313/1912

(312) 1—1

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățăto-rești din comunele bis. jos însemnate din protopresbiteratul Hațegului, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Petroșeni** cu salariu de 600 cor., și anume cor. 400 din repartitie dela popor, iar cor. 200 ajutor dela Prea Ven. Consistor arh., cuartir în edificiul școlii și lemne de foc.

2. **Sântămărie de peatră** cu salariu de 600 cor., și anume cor. 400 din repartitie dela popor, iar cor. 200 dela Prea Ven. Consistoriu arh., cuartir în edificiul școlii și lemne de foc.

Pentru ambele posturi se va cere în-tregirea salariului până la 1000 cor. dela stat.

Cereri de concurs se vor înainta sub-semnatului oficiu în termenul deschis.

Hațeg, la 20 August v. 1912.

Oficiul protopresbiterat gr.-or. al trac-tului Hațeg în conțelegere cu comitetele pa-rohiale.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 303/1912.

(315) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în comuna bis. de cl. a II-a **Bărești** cu filia **Săcel** din tractul Hațegului, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru între-girea venitelor dela stat.

Cereri de concurs se vor înainta sub-semnatului oficiu protopresbiterat în termi-nul deschis, iar concurenții pre lângă preala-bila încunoștințare a subsemnatului să se prezinte în parohia materă și în filie spre a cânta, predica ori celebra.

Hațeg, la 10/23 August 1912.

Oficiul protopresbiterat gr.-or. al trac-tului Hațeg în conțelegere cu comitetele pa-rohiale.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter

Nr. 414/1912.

(314) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de parohi mai jos însemnate din tractul **Deva** se pu-blică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Certeșul de sus**, parohie de clasa II. Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele cuprinse în coala B. pentru între-girea dela stat.

2. **Suligete**, parohie de clasa a III-a. Emolumentele asemenea sunt cele cu-prinse în coala B. pentru între-girea dela stat.

Petenții au a-și așterne rugărilor de concurs instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiterat subsemnat, și cu prealabila încunoștințare a acestuia să se prezinte în vreo Duminecă ori sârbătoare la biserică pentru a cânta și cuvânta, respective celebra.

Deva, la 9 August 1912.

Oficiul protopresbiterat gr.-ort. Deva în conțelegere cu comitetele parohiale.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 742/1912 protop.

(303) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc la școala confesională gr.-or. română din **Trapold** (Apold), protopresbiteratul tractului Sighișoara, se publică concurs cu termen de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salariu prin repartitie dela popor 558 coroane, trei stângini de lemne computeate cu 42 coroane total 600 cor. restul până la 1000 coroane se va cere dela stat și cvineve-nalele. Relut de grădină 20 coroane. Cvar-tir liber în edificiul școlii.

Alesul va fi dator a instrua tinerimea școlară și adulții în cântările liturgice și a le conduce în biserică în Dumineci și sârbă-tori fără altă remunerație.

Concurenții sunt dator a se prezenta în vreo Duminecă sau sârbătoare în biserică spre ași arăta dexteritatea în cântări și tipic și a face cunoștință cu poporul, iar petițiile concursuale instruite conform normelor în vigoare să le trimită subsemnatului oficiu protopresbiterat în termenul deschis. Cântă-reții buni vor fi preferiți.

Sighișoara, 15/28 August 1912.

Oficiul protopresbiterat gr.-or. al tractului Sighișoara în conțelegere cu comitetul pa-rohial conțent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 389/1912.

(300) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna **Acmaru** (cl. II.) se escrie concurs cu termen de 30 zile dela această primă pu-blicare.

Venitele cu între-girea prescrișă dela stat, sunt conform datelor din coala B.

Cereri de concurs se vor înainta la subsemnatul oficiu, în termenul susindicat, în care timp concurenții pe lângă observarea prescrișelor reglementare se vor prezenta în o Duminecă sau sârbătoare la biserică spre a cânta și predica resp. celebra.

Alba-Iulia, 13 August 1912.

Of. protopresbiterat rom. ort. al trac-tului Alba Iuliei în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 754—1912

(293) 3—3

Publicare de licitațiune.

Comuna Oltăsósebes (Sebeșul-de-jos), comitatul Szeben, vinde pe calea licitațiunii publice verbală împreună cu oferte închise, de pe un teritor de circa 60 jug. catastrale, în „Riu Ionel“ 9360 m.² și 1350 m.² lemne de fag, la trupină în pădure.

Licitațiunea se va ținea în 22 Septem-vrie 1912 la 4 oare d. a. în cancelaria co-munală.

Prețul strigării: 20,610 cor.

Vadiu 2061 cor.

Ofertele ulterioare nu se iau în consi-derare. La ofertele închise e a se aclude va-diul. Condițiunile de licitațiune precum și a contractului de încheiat se pot vedea la pri-măria comunală precum și la curatoriu sil-vanal reg. ung. al cercului Nagytalmács în Nagyszeben.

Oltăsósebes, la 26 August 1912.

Primăria comunală.

Nr. 593/1912.

(307) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională ort. rom. din **Chil**, protopopiatul Geoagiului, prin aceasta se pu-blică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu 600 cor. din repartitie.
2. Relut de lemne și grădină 50 cor.
3. Cvartir în edificiul școlii, eventual relut 50 cor.

4. Restul de 400 cor. se va cere dela stat pe baza documentelor celui ales.

Cvinevenalele de asemenea se vor cere dela stat.

Cereri de concurs instruite conform normelor în vigoare, să se trimită la sub-semnatul oficiu în termenul deschis.

Geoagi, (Algyógy), 18/31 August 1912.

Oficiul protopopesc al tractului Geoagi în conțelegere cu comitetul parohial din Cil.

Ioan Popoviciu
protopop.

Nr. 471/1912.

(304) 2—3

Concurs.

Pentru între-girea postului de învățător la școala noastră confesională din **Făurești**, protopresbiteratul Cetatea de peatră se pu-blică concurs cu termenul până la 31 August v. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salariu anual de 1000 cor., și anume: 256 cor. dela comuna bisericăscă și 944 cor. ajutor de stat.

Locuință corespunzătoare în edificiul școlii și 3 st. lemne de foc, din cari se în-călzește și sala de învățământ.

Cvinevenalele se vor cere dela stat.

Se notifică, că—deoarece postul acesta a devenit vacant prin moartea fostului învâ-țător definitiv Ioan Bărbos, după care a ră-mas văduva și orfan — în senzul legilor în vigoare (§. 54 din regulamentul pentru or-ganizarea învățământului și §. 2 din noua lege școlară) alesul până în 21 Decemvrie n. a. c. va funcționa ca provizor.

Reflectanții la acest post să-și înainteze rugărilor concursuale instruite conform nor-melor în vigoare subsemnatului oficiu proto-presbiterat în termenul deschis și să se prezinte în comună și biserică pentru cunoș-tința poporului.

Lăpușul-unguresc, (Magyarlápós), 13 August 1912.

Oficiul protopresbiterat gr.-or. al trac-tului Cetatea de peatră în conțelegere cu comitetul parohial.

Andrei Ludu
adm. prot.

Nr. 801/1912 prot.

(309) 2—3

Concurs.

Pentru între-girea postului al II lea de învățător la școala confesională gr. or. ro-mână din **Fofeldea**, tractul Agnita, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima pu-blicare în „Telegraful Român“ cu următoa-rele emolumente:

1. 200 cor. salariu din cassa bisericeii solvibil în rate treilunare anticipative;
2. 150, din aruncul de 5% dare școlară;
3. 200, dela comuna politică;
4. 410, dela stat;
5. 2 stângini de lemne ori prețul lor cu 40 cor.

6. Cvartir și grădină în natură.

Cvinevenalele se vor computa numai după cinci ani serviți neîntrerupt la această școală.

Doritorii de a ocupa acest post să-și aștearnă rugărilor lor în termenul susindi-cat la oficiul protopopesc în Agnita și să se prezinte în vreo Duminecă ori sârbătoare în biserică spre a cânta și a face cunoștință cu poporul. Cel ales va fi obligat să țină strana în Dumineci și sârbători paralel cu cantorul la utrenie și să formeze cor, și să cânte cu copiii de școală la sf. liturghie în biserică.

Agnita, 19 August 1912.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 827/1912.

(310) 2—3

Concurs.

Pentru între-girea postului de învățător la școala confesională română gr. or. din co-muna **Cetatea-de-baltă** se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 1000 cor., și anume:

1. 500 cor. dela popor.
2. 500 cor. ajutor dela Preavenerabilul Consistor arhidiecezan.
3. 1 Stângin de lemne de foc.
4. Cvartir în edificiul școlii și pentru grădină 10 cor.

Să cere ca alesul învățător să fie bun cântăreț și să conducă corul cu elevii în bi-serică fără altă remunerație.

Cvinevenalele se vor computa numai după 5 ani de serviciu la această școală.

Doritorii de a ocupa acest post au să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare în termenul indicat — subsemna-tului oficiu protopopesc u. p. Kükküllővár și înainte de alegere a-se prezenta poporului în biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântări.

Cetatea-de-baltă, 17 August 1912.

Oficiul protopresbiterat rom. gr. or. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopop.

◆◆◆◆◆

◆◆◆◆◆ **Dentist** ◆◆◆◆◆

◆◆◆◆◆ **Virgil Muntean** ◆◆◆◆◆

Sibiiu, Strada Măcelarilor,

în fața cu Tipografia și Librăria arhidiece-zană, intrarea prin strada **Quer Nr. 22.**

(126) 20—

◆◆◆◆◆

Curs de dans

special pentru

tinerimea rom. studioasă din Sibiiu

voiu deschide în sala dela „Gesellschaftshaus“ **Luni, în 23 Septemvrie n.** — Probe se vor ținea : Luni și Miercuri dela 6—8 ore seara, Dumineca dela 2—4 ore d. a. — Inscriseri se pot face la „Librăria arhidiecezană“, precum și în orele de dans.

Cu deosebită stimă:

Nicolae Stoica,

(305) 1—3

măiestru de dans dipl.

Un practicant

cu cel puțin 4 clase gimnaziale ori reale, care cunoaște și limbile ger-mane și maghiare, — află aplicare (conștiinți după învoire) la băcănia

N. Onițiu,

(280) 6—

Nagyszeben—Sibiiu.

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană în Sibiiu**

Din carnetul unui dascăl.

Studii și articole

de

Ion Mateiu.

Prețul cor. 150 + porto 20 fl.

Publicare de licitațiune minuendă.

Pe baza planului de edificare și a pre-liminarului de spese aprobat de autoritățile competente superioare prin aceasta se publică licitațiune minuendă pentru **zidirea școlii române gr. or. din Vaidei**, tractul Orăștiei.

Licitațiunea se va ținea **Duminecă în 2/15 Sept.** la 2 oare d. a. în școala din Vaidei.

Prețul strigării este 23.000 cor. cu ob-servarea condițiunilor staverite de comitetul parohial în condițiunile de licitațiune.

Licitanții au a depune vadiu de 10% înainte de începerea licitațiunei.

Planul de edificare, preliminarul de spese, precum și alte informațiuni referitoare la edi-ficare și la materialul cel dă parohia se pot vedea în cancelaria of. parohial local.

Comitetul își rezervă dreptul de a alege dintre minus oferiți pe care îi convine.

Vaidei, la 18/31 August 1912.

Pentru comitetul parohial:

(306) 2—2

Zacharia Tilecea
prezident.

Nr. 492/1912.

Vidi:

Vasile Domșia
protopresbiter.

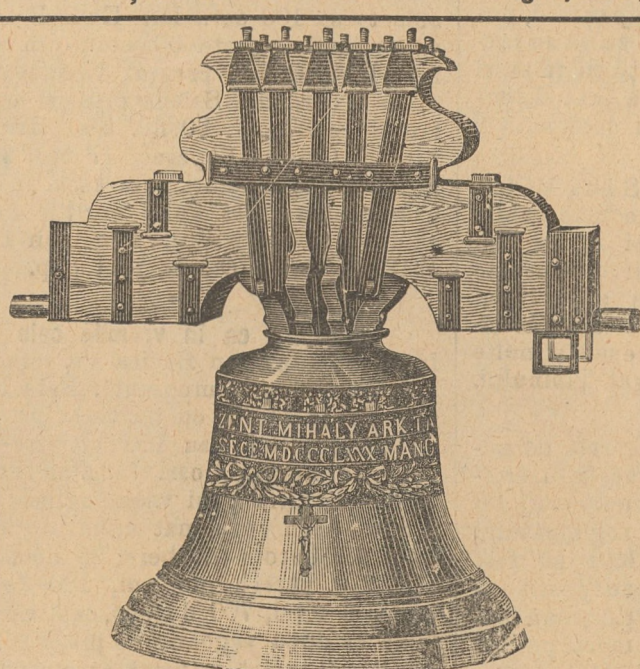
Prima și cea mai veche întreprindere pentru vărsare de
campane (clopote) din Ardeal

Mihail Manchen

fabrică pentru vărsat clopote și scaune de clopote din fier bătut.

Iniințată la anul 1822.

Sighișoara, piața de sus Nr. 47.



o firmă ce există dela anul 1822 și se bucură de bun renume, se re-comandă tuturor comu-nelor bisericesti a lifera și repara clopote de toată mărimea cu coroană de stejar, ori de fier legat, cum și clopote cu sunet armonic. Face și scaune de clopote din fier bătut pentru unul sau și mai multe clopote cu prețu-rile cele mai convenabile. Comandele se efectuează și în depărtare. Clopote mai mici se află gata în tot timpul. Solvirea se va primi și în rate.

(104) 13—24